

Голові разової спеціалізованої вченої ради для захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії Пронь Лесі Михайлівни за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування, доктору наук з державного управління, професору **Сурай Інні Геннадіївни**

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, доцента **Федорчак Ольги Василівни** на дисертаційну роботу Пронь Лесі Михайлівни на тему: «Організаційно-правовий механізм публічного управління інвестиційним розвитком регіону», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Питання залучення інвестицій у вітчизняну економіку завжди було наріжним каменем діяльності кожного українського уряду. Вітчизняний уряд неодноразово заявляв про наміри збільшити обсяги іноземних інвестицій в українську економіку. Так, у Національній економічній стратегії-2030, було передбачено зростання ВВП на душу населення до 10 тис. доларів із наявних 5 тис. та збільшення чистого припливу прямих іноземних інвестицій до 15 млрд доларів на рік. У програмі діяльності уряду були плани залучити протягом п'яти років до 50 млрд доларів інвестицій, що мало б стимулювати зростання валового внутрішнього продукту на 40 відсотків. Але, якщо, навіть, і в мирний час ці плани були надто оптимістичні, то після широкомасштабного вторгнення російської федерації, і без того не висока інвестиційна привабливість вітчизняної економіки, стрімко прямує до нуля.

Початок війни та поглиблена нею економічна криза в Україні негативно позначилася на припливі прямих іноземних інвестицій в країну, які за даними Світового Банку за перший рік війни скоротились більше ніж у 21,7 разів (з 7-ми мільярдів 954 мільйонів доларів США у 2021 році до 366 мільйонів доларів США у 2022). І попри незначне їх зростання у 2023 році, важливо зрозуміти, що воєнні дії на території нашої держави стримуватимуть іноземні інвестиції в Україну і в найближчі роки.

Інвестиційна діяльність на рівні регіонів загалом віддзеркалює негативні макроекономічні тенденції в країні, проте вона також зазнає впливу з боку об'єктивно складених економічних умов, що склалися в регіонах. Так, в Україні існує значна диференціація регіонів за рівнем економічного розвитку. Основні інвестиційні ресурси зосередженні переважно в м. Києві (32%) та Дніпропетровській області (12%) від усіх капітальних інвестицій. Лівова частка прямих іноземних інвестицій сконцентровано також у цих же регіонах. Найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій у 2022 році було залучено в чотири регіони України: у м. Київ, Полтавську, Львівську та Вінницьку області. Також спостерігалася тенденція до концентрації інвестиційних ресурсів у великих містах та окремих обласних центрах. Разом з тим, в Україні все ще існує значна кількість регіонів, у яких спостерігається спад інвестиційної активності та погіршення соціально-економічного розвитку загалом. Слабкі інвестиційні позиції цих регіонів не дають змогу розширювати виробництво і залучати інвестиції. У підсумку це призводить до виникнення ефекту «замкненого кола інвестування», коли непривабливі в інвестиційному плані регіони не мають можливості залучати інвестиційні ресурси і залишаються економічно слаборозвиненими.

Наведені вище обставини унеможливають застосування уніфікованого підходу до реалізації інвестиційної політики на регіональному рівні і потребують виважених управлінських рішень органів місцевої влади щодо залучення інвестицій. Виходячи з цього, обраний Пронь Л.М. у дисертації вектор дослідження, що висвітлює проблеми публічного управління

інвестиційною діяльністю на регіональному рівні в Україні є актуальним, своєчасним та важливим як для сучасної практики публічного управління, так і для розвитку теоретико-методичних засад науки в цілому.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Актуальність обраної Пронь Л.М. тематики дисертації підтверджена її виконанням в межах науково-дослідної роботи Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника за темою: «Теоретико-методологічні та прикладні засади розроблення і функціонування інноваційних механізмів публічного управління та адміністрування» (номер державної реєстрації 0120U100494), у межах якої автором запропоновано пропозиції щодо удосконалення організаційно-правового механізму публічного управління інвестиційним розвитком регіону.

Структура і зміст основних положень дисертаційної роботи.

Дисертація Пронь Л.М. складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 208 сторінок, у тому числі обсяг основного тексту – 146 сторінки.

Об'єктом дисертаційного дослідження є публічне управління інвестиційним розвитком регіону, предметом визначено організаційно-правовий механізм публічного управління інвестиційним розвитком регіону.

У *вступі* до дисертації Пронь Л.М. визначила актуальність тематики публічного управління інвестиційним розвитком регіону, а також сформулювала мету, що полягає в обґрунтуванні пропозицій з удосконалення організаційно-правового механізму публічного управління інвестиційним розвитком регіону. У вступі також визначені завдання, об'єкт та предмет дослідження, методи його проведення й елементи наукової новизни. Дисертантка висвітлила практичну цінність одержаних результатів дослідження та навела дані щодо апробації його положень.

У *першому розділі* дисертації Пронь Л.М. на належному науковому рівні обґрунтувала теоретичні основи організаційно-правового механізму публічного

управління інвестиційним розвитком регіону (с. 33 – 78). Зокрема, у першому параграфі дисертантка розкрила зміст понять: «інвестиційний розвиток регіону», «механізми публічного управління», «організаційно-правовий механізм публічного управління інвестиційним розвитком регіону». Заслугує на увагу наведена авторкою класифікація регіонів, зокрема їх поділ на: прифронтові регіони (Донецька, Луганська, Харківська області); звільнені від окупації регіони (Чернігівська, Сумська, Житомирська, Київська області); регіони, що потенційно перебувають під загрозою ведення бойових дій (Миколаївська, Одеська, Волинська, Рівненська області); регіони умовного тилу (Дніпропетровська, Полтавська, Кіровоградська області); тиллові регіони (Черкаська, Хмельницька, Вінницька, Тернопільська, Івано-Франківська області); прикордонні з Європейським Союзом регіони (Львівська, Закарпатська, Чернівецька області). У другому параграфі здобувачка детально розглянула структуру «організаційно-правового механізму публічного управління інвестиційним розвитком регіону», детально описала його складові. У третьому параграфі автор проаналізувала нормативно-правовий механізм публічного управління інвестиційним розвитком регіону, зокрема систематизувала нормативно-правові акти, якими регулюється інвестиційний розвиток регіону; а також надала пропозиції щодо повоєнного відтворення інвестиційного потенціалу регіонів у три етапи.

Заслугує на увагу *другий розділ* дисертації Пронь Л.М., який присвячено аналізу застосування організаційно-правового механізму публічного управління інвестиційним розвитком регіонів в Україні (с. 79 – 115). Зокрема, у першому параграфі дисертантка проаналізувала повноваження органів публічного управління, відповідальних за інвестиційний розвиток регіонів. Авторкою також наведено аналіз динаміки капітальних інвестицій, аналіз структури капітальних інвестицій за видами активів, за джерелами фінансування, за видами економічної діяльності. У цьому параграфі дисертантка розглянула також динаміку залучення прямих іноземних інвестицій та індекс інвестиційної привабливості України. Вартим уваги є

другий параграф, у якому оцінено динаміку капітальних інвестицій в Україні у розрізі регіонів. За допомогою технології кластерного аналізу (з використанням методу k-середніх) авторка згрупувала регіони України за обсягом капітальних інвестицій, виокремивши шість основних кластерів. У третьому параграфі здобувачка оцінила стан публічного управління інвестиційним розвитком на прикладі Івано-Франківської області, проаналізувала динаміку капітальних інвестицій, структуру капітальних інвестицій за джерелами фінансування та в розрахунку на одну особу.

У *третьому розділі* дисертанткою запропоновано шляхи удосконалення організаційно-правового механізму публічного управління інвестиційним розвитком регіону (с. 116 – 160). Зокрема, у першому параграфі даного розділу наведено досвід публічного управління інвестиційним розвитком країн ЄС та Китаю і можливості його застосування в Україні. У другому параграфі автор подала пропозиції щодо удосконалення правового забезпечення інвестиційного розвитку регіону, системи стратегічного планування, залучення громадськості та бізнесу до обговорення актуальних проблемних питань управління інвестиційним розвитком регіону. У третьому параграфі дисертанткою запропоновано заходи щодо удосконалення організаційного механізму управління інвестиційним розвитком регіону. Заслуговують на увагу пропозиції щодо створення на рівні регіону постійно діючого консультативно-дорадчого органу, що забезпечить налагодження взаємодії між суб'єктами, що здійснюють інвестиційну діяльність; а також пропозиції щодо введення в апарат обласної ради особи, відповідальної за пошук інноваційних методів забезпечення інвестиційного розвитку регіону, посилення його інвестиційної привабливості та розроблення механізмів залучення інвестиційних ресурсів.

У висновках дисертантка узагальнила отримані результати дисертаційної роботи та надала рекомендації щодо вдосконалення організаційно-правового механізму публічного управління інвестиційним розвитком регіону (с.161-167).

Дисертанткою опрацьовано достатню кількість вітчизняних та іноземних джерел за темою дослідження, що засвідчує високий рівень отриманих результатів.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, наведених у дисертаційній роботі.

Під час розроблення положень дисертаційної роботи Пронь Л.М. застосувала загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, що дало їй змогу повною мірою довести початково встановлені гіпотези та обґрунтувати положення новизни. Зокрема, серед застосованих дисертанткою методів слід виділити: метод системного аналізу, синтезу, класифікації, систематизації, узагальнення, групування, порівняння, компаративного аналізу, статистичного аналізу, кластерного аналізу на основі методу k-середніх, структурного та функціонального аналізу, спостереження, графічного та історико-логічного методу тощо (с. 25-26).

Виконаний Пронь Л.М. аналіз джерельної бази за проблематикою дисертації включає: міжнародні та вітчизняні нормативно-правові акти, звіти й офіційні дані міжнародних організацій, державних статистичних установ, міністерств, експертні звіти дослідних агенцій, Інтернет-джерела, наукові праці провідних закордонних і вітчизняних авторів з питань інвестиційного розвитку регіонів.

Сформульовані дисертанткою авторські наукові положення та висновки обґрунтовані достатньою кількістю проведених досліджень та підтверджуються отриманими результатами й адекватними висновками.

Слід відзначити виступи Пронь Л.М. на 23 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях в Україні, що підтверджено опублікованими матеріалами за тезами її доповідей.

Положення, висновки та рекомендації дисертантки обґрунтовані на належному методичному рівні, є достовірними та характеризуються високим ступенем наукової новизни. Означене засвідчує перспективи використання дисертації Пронь Л.М. у науковій та практичній царині публічного управління.

Новизна основних наукових положень, висновків, а також проведених наукових досліджень та одержаних результатів.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи Пронь Л.М. полягає в обґрунтуванні пропозицій щодо удосконалення організаційно-правового механізму публічного управління інвестиційним розвитком регіону. Серед елементів наукової новизни дисертації Пронь Л.М. варто виокремити те, що автором:

уперше:

– розроблено модель комплексного організаційно-правового механізму публічного управління інвестиційним розвитком регіону, основними структурними компонентами якого визначено нормативно-правовий та організаційно-управлінський механізми.

Важливими для розвитку сучасної науки публічного управління є те, що авторкою:

удосконалено:

– модель нормативно-правового механізму публічного управління інвестиційним розвитком регіону шляхом пропозиції його реалізації в контексті забезпечення модернізації системи стратегічного планування, що сприятиме усуненню декларативності застосування даного механізму;

– концептуальні підходи до виявлення особливостей та оцінки ефективності застосування організаційно-правового механізму публічного управління інвестиційним розвитком в різних областях України;

– модель організаційно-управлінського механізму публічного управління інвестиційним розвитком регіону шляхом надання пропозиції цілеспрямованого поєднання форм і методів публічного управління, функціональних його підсистем, що дозволить досягнути бажаного ефекту та забезпечити підвищення показників ефективності й якості публічного управління у сфері інвестування на рівні регіону;

– структуру організаційно-управлінського механізму публічного управління інвестиційним розвитком регіону шляхом надання пропозиції

створення на рівні регіону Ради омбудсмана як постійно діючого консультативно-дорадчого органу та введення в апарат органів публічного управління інвестиційним розвитком на рівні обласної ради посади амбасадора.

Вартими уваги є положення дисертації Пронь Л.М., які:

набули подальшого розвитку:

– понятійно-категоріальний апарат, зокрема, змістовне наповнення наукових категорій: «інвестиційний розвиток регіону»; «механізми публічного управління»; «організаційно-правовий механізм публічного управління інвестиційним розвитком регіону»;

– систематизація законодавчого забезпечення в рамках нормативно-правового механізму публічного управління інвестиційним розвитком регіону з розподілом на дві групи;

– формування пріоритетів та етапів відновлення інвестиційного потенціалу та інвестиційного розвитку після завершення військових дій: I етап – відновлення зруйнованих підприємств критичної інфраструктури та житлового фонду, II етап – запровадження державного страхування іноземних інвестицій, III етап – розвиток індустриальних парків.

Положення наукової новизни сформульовані належним чином, характеризуються високим ступенем обґрунтованості та свідчать про значний рівень наукового пізнання автора.

Практичне значення одержаних результатів

Результати дисертаційної роботи Пронь Л.М. характеризуються високим рівнем теоретичної цінності та належним ступенем їхнього практичного застосування у межах науки публічного управління. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання у роботі органів публічної влади, громадських організацій, навчальних закладів. Зокрема, сформовані здобувачкою в дисертації основні положення і рекомендації, схвалені та використовуються у практичній діяльності:

– Департаменту економічного розвитку, промисловості та інфраструктури Івано-Франківської обласної державної адміністрації (довідка № 06.1-12/803 від 25.08.2023);

– Департаменту міжнародного співробітництва та євроінтеграції громад Івано-Франківської обласної державної адміністрації (довідка № 409/02.3/42/2-23 від 25.08.2023);

– Вигодської селищної ради Долинського району Івано-Франківської області (довідка № 411 від 22.08.2023);

– Спаської сільської ради Калуського району Івано-Франківської області (довідка № 1203/02-16 від 23.08.2023);

– Громадської організації «Відкрите суспільство України» (довідка № 08/09 від 09.08.2023);

– Громадської організації «Агенція відновлення та розвитку» (довідка № 01/02 від 16.08.2023);

– Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника на кафедрі управління та бізнес-адміністрування (довідка № 03.04-29/12 від 29.08.2023).

Разом із тим, практична значущість отриманих дисертанткою результатів підтверджена їх використанням при виконанні науково-дослідних робіт Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Серед елементів наукової новизни дисертації Пронь Л.М., які характеризуються практичним значенням, слід виділити:

– пропозиції щодо створення на рівні регіону Ради омбудсмана як постійно діючого консультативно-дорадчого органу, що забезпечить посилення прозорості органів публічного управління інвестиційним розвитком регіону, налагодження взаємодії між суб'єктами, що здійснюють інвестиційну діяльність, а також взаємодію із громадськістю;

– пропозиції щодо введення в апарат обласних рад посади амбасадора, діяльність якого буде спрямована на пошук інноваційних методів забезпечення інвестиційного розвитку регіону, посилення його інвестиційної привабливості

та розроблення механізмів залучення інвестиційних ресурсів на основі інновацій та новаторства;

– пропозиції щодо систематизації законодавчого забезпечення інвестиційного розвитку регіону з розподілом законодавства на дві групи;

– пропозиції щодо формування пріоритетів та етапів відновлення інвестиційного потенціалу та інвестиційного розвитку після завершення військових дій.

Повнота викладу основних наукових положень, висновків в опублікованих працях.

Опубліковані Пронь Л.М. праці повністю висвітлюють представлені у дисертації положення наукової новизни. Загалом, за темою дисертації опубліковано 32 роботи, серед яких: 7 статей, опублікованих у наукових фахових виданнях України з державного управління; одна наукова стаття, опублікована у періодичному науковому виданні держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу; одна стаття, що опублікована в науковому виданні, що включене до наукометричних баз даних Scopus, 23 тези доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях та наукових семінарах. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише результати, які були отримані дисертанткою особисто. Кількість публікацій, їхній обсяг та якість відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України до дисертацій, представлених на здобуття наукових ступенів.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи.

Дисертація Пронь Л.М. справляє позитивне враження, має важливе науково-практичне значення. Проте, окремі авторські позиції спонукають до дискусії та є темою для обговорення у межах публічного захисту даної роботи.

1. Позитивно оцінюємо наведену автором класифікацію регіонів на с. 48, яка охоплює: прифронтові регіони; звільнені від окупації регіони; регіони, що потенційно перебувають під загрозою ведення бойових дій; регіони умовного тилу; тиліві регіони; прикордонні з Європейським Союзом регіони; а також

групування регіонів України за показниками інвестиційного розвитку, наведене на с. 100, зокрема, виокремлення: Столичного, Північно-Східного, Донецького, Придніпровського, Центрального, Подільського, Північно-Західного, Карпатського та Причорноморського районів. У дисертації варто було би навести також класифікацію регіонів, подану в законодавстві. Зокрема, у Законі України «Про засади державної регіональної політики» (зі змінами у липні 2022 року), встановлено такі функціональні типи територій: 1) території відновлення; 2) регіональні полюси зростання; 3) території з особливими умовами для розвитку; 4) території сталого розвитку. У Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки визначено такі типи територій, що потребують особливої уваги з боку держави та застосування спеціальних механізмів та інструментів стимулювання їх розвитку: 1) міські агломерації; 2) монофункціональні міста; 3) сільські території у несприятливих умовах; 4) гірські території Українських Карпат; 5) узбережжя Чорного та Азовського морів; 6) зони впливу міжнародних транспортних коридорів; 7) прикордонні регіони; 8) прикордонні території у несприятливих умовах; 9) тимчасово окуповані території України; 10) природоохоронні території. Варто було би згадати ці типи територій у роботі, з огляду на те, що управління інвестиційним розвитком регіону значною мірою залежить від його територіального розташування.

2. У дисертації на с. 61, с. 138, с. 153 йдеться про фінансове забезпечення публічного управління інвестиційним розвитком регіону. На нашу думку, варто було би згадати також про Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР), який є потужним інструментом фінансування інвестиційних проектів регіонального розвитку з 2012 року. До війни він був одним із найпрозоріших механізмів розподілу коштів Державного бюджету для фінансування проектів та програм інвестиційного розвитку. У 2022 році фінансування проектів з ДФРР було призупинено, але наступного року було прийнято Закон України «Про внесення змін до ЗУ «Про Державний бюджет України на 2023 рік», яким запропоновано розподілити кошти ДФРР за таким принципом: 50% – рівними

частинами між усіма областями (за виключенням Луганської) та містом Києвом; 50% – додатково рівними частинами між 9 областями (Донецькою, Житомирською, Запорізькою, Київською, Миколаївською, Сумською, Харківською, Херсонською, Чернігівською), які потребують найбільшої уваги. Законом передбачено, що вибір інвестиційних проектів для фінансування буде відбуватися за результатами голосування громадян на порталі «Дія». І хоча на сьогодні (на період воєнного стану) інвестиційні проекти з ДФРР не фінансуються, але в майбутньому цей фонд міг би стати потужним інструментом стимулювання інвестиційного розвитку регіонів.

3. У дисертації на с. 29, с. 70. автор пропонує пріоритетні напрями та основні етапи відновлення інвестиційного потенціалу та інвестиційного розвитку регіонів після завершення військових дій: I етап – відновлення зруйнованих підприємств критичної інфраструктури та житлового фонду, II етап – запровадження державного страхування іноземних інвестицій, III етап – розвиток індустріальних парків. Загалом, погоджуємося із такими етапами та пріоритетами, однак, вважаємо за доцільне доповнити III етап відновлення такими інструментами регіонального розвитку та залучення інвестицій, як: смарт-спеціалізація; регіональні, міжрегіональні та національні кластери; проекти державно-приватного партнерства. Дані інструменти описані у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки і частково вже використовуються на практиці.

4. У дисертації на с 3, автор подає пропозиції про прийняття Інвестиційного кодексу України як комплексного нормативно-правового акту в сфері публічного управління інвестиційним розвитком регіону. Ми погоджуємося із запропонованою пропозицією щодо прийняття кодексу, однак варто було би узгодити це із пропозиціями щодо систематизації законодавства. Так як на с. 29 та с. 164 автор пропонує систематизацію законодавчого забезпечення публічного управління інвестиційним розвитком регіону з розподілом законодавства на дві групи: I) основна група актів законодавства, що стосуються інвестиційного розвитку; II) група додаткових актів

законодавства та стратегічних документів щодо регулювання інвестиційного розвитку регіону. З огляду на це виникає запитання, чи прийнятий Інвестиційний кодекс не збільшить і так доволі громіздку систему нормативно-правових актів.

5. Позитивно оцінюємо другий розділ дисертації, у якому наведено детальний аналіз капітальних інвестицій, їх динаміку, структуру за видами активів, за джерелами фінансування, за видами економічної діяльності та у розрізі регіонів. За допомогою технології кластерного аналізу (з використанням методу k-середніх) автор згрупувала регіони України у шість основних кластерів за обсягом капітальних інвестицій. Автор також подала динаміку прямих іноземних інвестицій в Україну у 2012-2022 роках. На нашу думку, у роботі варто було би подати більш детальний аналіз надходження прямих іноземних інвестицій, їх аналіз у розрізі регіонів, за країнами надходження, в розрахунку на одну особу тощо. За допомогою технології кластерного аналізу також можна було би згрупувати регіони за рівнем залучення іноземних інвестицій. Крім того, можна було би проаналізувати динаміку надходження іноземних інвестицій в територіальні громади та визначити як війна і децентралізація вплинули на залучення інвестицій.

Загалом, наведені зауваження не впливають на зміст дисертації, мають характер наукової дискусії і не знижують високу оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертація Пронь Лесі Михайлівни на тему: «Організаційно-правовий механізм публічного управління інвестиційним розвитком регіону» є завершеною науковою працею та має теоретичне і практичне значення. Наведені дискусійні положення та зауваження не применшують цінності результатів дисертації.

У дисертаційній роботі розв'язано науково-практичне завдання, що полягало в обґрунтуванні пропозицій щодо удосконалення організаційно-правового механізму публічного управління інвестиційним розвитком регіону.

Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», вимогам освітньо-наукової програми, яку успішно завершила здобувач, вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Пронь Леся Михайлівни заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри публічного управління
та публічної служби

Національного університету
«Львівська політехніка»

Ольга ФЕДОРЧАК

Підпис д.держ.упр., доц. Федорчак О.В. засвідчую

Вчений секретар

Національного університету
«Львівська політехніка»

к.т.н., доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ